

***Delphinium montanum* DC. in Lam. & DC.**

FITXA DE SEGUIMENT

Les fitxes de seguiment de tàxons amenaçats

Els documents que s'integren en aquesta sèrie, un per cadascun dels tàxons dels quals es fa un seguiment i diagnòsi, tenen l'objectiu de recollir la informació bàsica del tàxon, i serveix de referència per aquelles persones que participen en el programa, o per als vigilants i tècnics amb responsabilitats en la conservació de la flora.

Per una banda, el document “El Programa de seguiment i conservació de la flora amenaçada” explica els objectius i desenvolupament del Programa, per altra, la “Llista de tàxons del Programa de Seguiment i Conservació de la flora amenaçada” recull la llista de tàxons objecte de seguiment, el seu interès i quin és l'estat de la cartografia i de seguiment d'indicadors dels tàxons. Per últim, les “Memòries de seguiment i diagnòsi”, incorporen tota la informació recollida de cada tàxon.

Aquests documents es poden consultar a la web de la Delegació de la Garrotxa de la Institució Catalana d'Història Natural, on només no consta la informació considerada com a sensible, i que pot repercutir negativament en la conservació del tàxon.

Delphinium montanum, fitxa de seguiment

1. *Delphinium elatum* – 2. *Ranunculaceae* – 3. Flora amenaçada- 4. UICN: Vulnerable – 5. Programa de seguiment i conservació de la flora amenaçada. 6. Autor: Xavier Oliver –7. Data: 12.10.2008 – 8. Delegació de la Garrotxa de la Institució Catalana d'Història Natural.

Autor: X. Oliver

Autors dades: Jordi Pujol i Facultat de Farmàcia (Universitat de Barcelona) i X. Oliver.

Promou: Delegació de la Garrotxa de la Institució Catalana d'Història Natural.

12.10.2008

***Delphinium montanum* DC. in Lam. & DC.**

Sinonímia: *Delphinium elatum* L. subsp. *montanum* (DC.) Nyman

Nom comú: Esperó muntanyenc

Família: *Ranunculaceae*

Categoria UICN:

Espanya: Vulnerable, VU

Catalunya: Vulnerable, VU: B1+2e+C1

Protecció:

Espècie protegida a les capçaleres del Freser i el Ter (Generalitat, 1992) com a *D. elatum*. Protegida a Catalunya com a Vulnerable (Generalitat 2008).

Descripció: Herba perenne, amb pubescència densa, de 15-60(65) cm, ramificada des de la base. Fulles palmatisectes o palmatipartides. Pecíols poc o gens amplexicaules a la base. Bràctees al menys les superiors més curtes que les flors. Sèpals de (12)124-20(24) x m3,5-8 mm, de color blau pàl·lid. Pètals laterals bífids, en general de color bru-negre. Fruit amb tres folícles, densament pubescents. Llavors negres, lleugerament alades als angles i llises en els cares.

Fenologia:

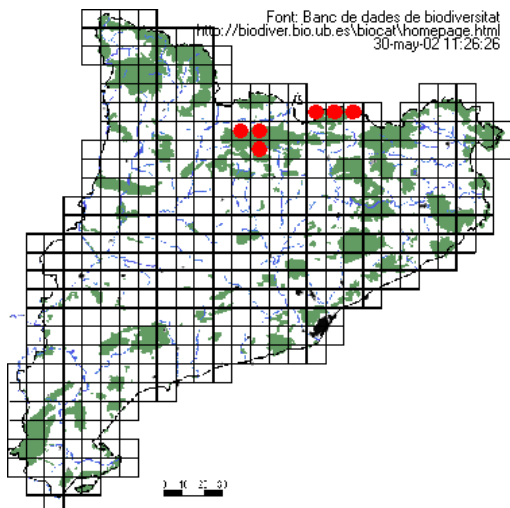
Floreix entre juliol i agost.

Hàbitat al Ripollès:

Tarteres calcàries de fondals humits: vegetació glareícola i megafòrbies. Entre 1895 i 2045 m.

Distribució a Catalunya:

Estatges subalpí i montà superior, entre 1600 i 2200 m: Tàxon endèmic dels Pirineus orientals (Catalunya i França).

Localitats citades:

6 localitats a Catalunya (3 no retrobades)
4 localitats a França

4 localitats no retrobades al Sector Serra del Cadí (2 no retrobades)
3 localitats al Ripollès (una no retrobada)
Catalunya

Localitats conegudes:

Nº	Localitat	Comarca/regió	UTM	Observacions
1	Cadí 1			
2	Cadí 2			
3	Cadí 3			No retrobada
4	Pedraforca 1			No retrobada
5	Vall de Camprodon 1			
6	Vall de Camprodon 2			Pujol Trobada No retrobada (Oliver 2004, 2005, 2006 i 2008)
7	Eina 1	(França)		
8	Eina 2	(França)		
9	Eina 3	(França)		
10	Madres	(França)		
11	Mantet	Ripollès		Gautier (sector espanyol)

Localitat dins el programa:

Codi rodal	Localització	UTM	Observacions
DelmonCO01	Vall de Camprodon: Setcases 1	DG 39	Trobat (Pujol 2005) Retrobat, censat i cartografiat (Oliver 2007, 2008)
DelmonCO02	Vall de Camprodon: Setcases 2	DG 39	Sembla que existia un rodal de pocs exemplars per sota del rodal controlat actualment.
DelmonCM01	Mantet?	DG 49?	Gautier (sector espanyol), entre Portella de Mantet i Portella de Morens No retrobada (Oliver 2008)

Població:

El rodal DelmonCO01 comptava amb 644 (2007) i 652 (2008) exemplars reproductors (Pujol 2005 estimava la població en uns 500 exemplars), distribuïts en un UTM 10 x 10 km, i en dos UTM 1 x 1 km, amb una àrea d'ocupació de 9.961 m².

Diagnosi:

Planta raríssima, amb poques localitats i pocs exemplars, i amb una petita àrea de presència i d'ocupació

Període de prospecció:

Juliol-Agost

Paràmetres a seguir:

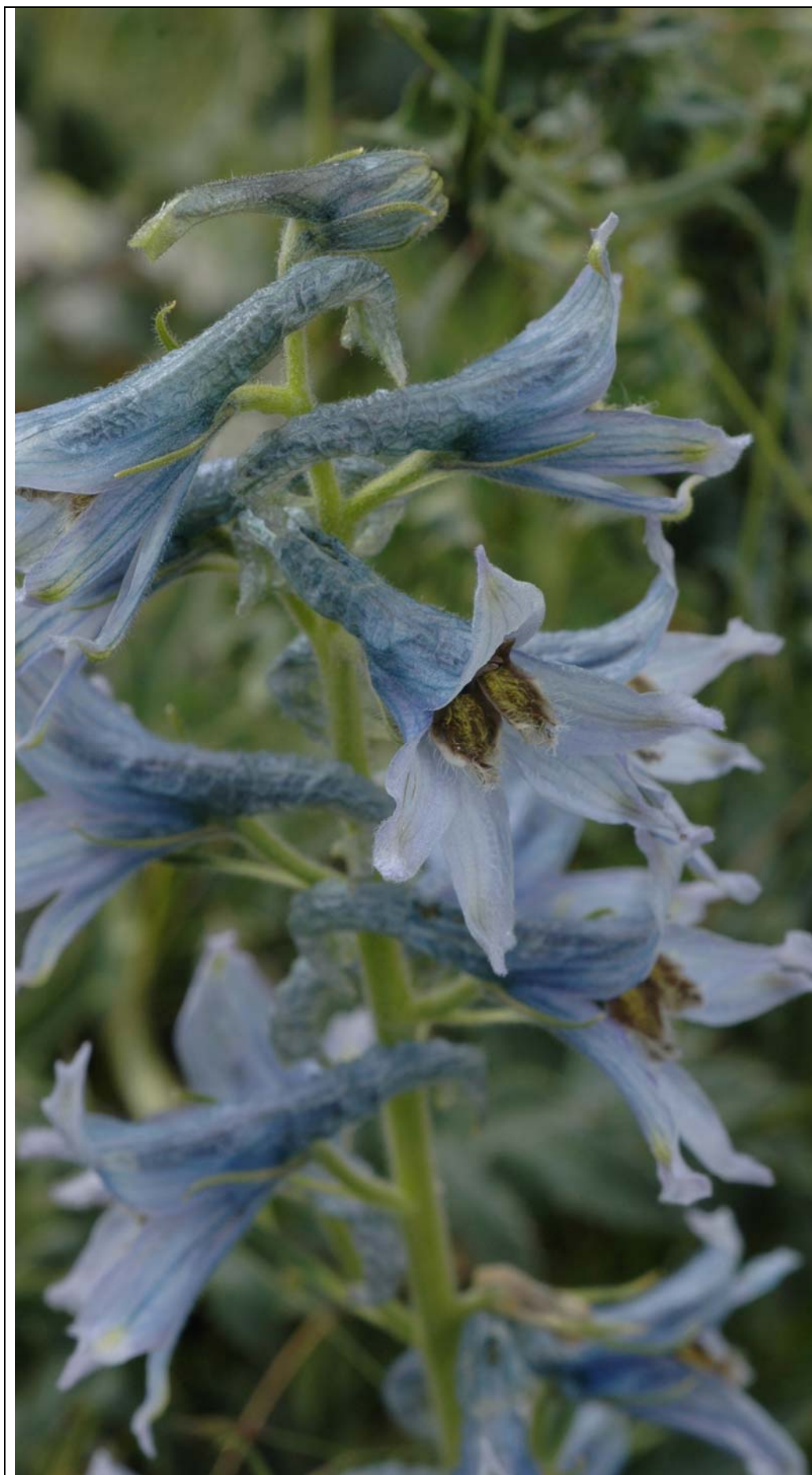
Nombre d'exemplars reproductors (evolució de la població), i d'espigues fructíferes i nombre de flors o fruits per espiga (estructura demogràfica i evolució), exemplars menjats (dimensionar el impacte).

Observacions:

Imatges:

Impactes i amenaces actuals al Ripollès: desaparició d'exemplars per despreniments de materials morrènics inestables (un grup d'uns 30 exemplars que formaven un subrodal a uns 800 m de l'actual van desaparèixer abans de l'any 2003) i alguns exemplars menjats (3,3% dels individus han estat menjats parcialment l'any 2007).

Recomanacions:

Estudiar millor l'efecte de la predació sobre la població per veure si cal actuar per minimitzar aquest impacte. El rodal controlat actual no presenta l'amenaça de quedar sepultat per materials morrènics inestables. Caldria buscar un dels dos rodals no trobats a la comarca, i prospectar més tots els hàbitats idonis de la zona.

Referències:

- AYMERICH, P. 2003. Efectes de la depredació dels ungulats salvatges en la conservació de plantes rares: dos casos dels Pirineus orientals. *Acta Botanica Barcinonensia* 49: 147-164.
- AYMERICH, P. & SÁEZ, LL. 2001. Dades sobre l'estatus d'algunes plantes endèmiques, amenaçades o rares a Catalunya (NE de la península Ibèrica). *Orsis*, 16: 47-70.
- BANC DE DADES DE BIODIVERSITAT, Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya i Universitat de Barcelona.
<http://biodiver.bio.ub.es/biocat/homepage.html>
- BAÑARES, Á., BLANCA, G., GÜEMES, J., MORENO, J.C. & ORTIZ, S. eds. 2003. Atlas y libro rojo de la flora vascular amenazada de España: taxones prioritarios. Dirección General de Conservación de la Naturaleza. Madrid, 1072 pp.
- BLANCHÉ, C. 1991. Revisió biosistemàtica del gènere *Delphinium* L. a la península Ibèrica i a les Illes Balears. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.
- BOLÒS, O. & VIGO, J., 1984-2001. Flora dels països catalans. Ed. Barcino. Barcelona.
- BOSCH M. 1999. Biologia de la reproducció de la tribu *Delphinieae* a la Mediterrània occidental. Barcelona. Institut d'Estudis Catalans
- BOSCH, M.; SIMON, J; BLANCHÉ, C. & MOLERO, J. (2001). Breeding systems in the tribe *Delphineae* (Ranunculaceae) in the western Mediterranean area. *Flora* 196: 101- 113
- ESTAT ESPANYOL, BOE: Reserva Nacional de Caza, 1966. Llei 37/1966 de 31 de maig.
- GENERALITAT DE CATALUNYA, 1993. Presidència. Llei 328/1992, de 14 de desembre, pel qual s'aprova el Pla d'Espais d'Interès Natural. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*. 1714: 1544-1551. Barcelona.
- GENERALITAT DE CATALUNYA, 2008. Decret 172/2008 de 26 d'agost de creació del catàleg de flora amenaçada de Catalunya. DOGC 5204.
- LÓPEZ PUJOL, J. 2005. Estudis de diversitat genètica d'espècies endèmiques i/o amenaçades de la Mediterrània Occidental. Tesi doctoral. Barcelona.
- LÓPEZ PUJOL, J., ORELLANA, R., BOSCH, M., SIMON, J. & BLANCHÉ, C. 2007. Low genetic diversity and allozymic evidence for autopolyploidy in the tetraploid Pyrenean endemic larkspur *Delphinium montanum* (Ranunculaceae) *Botanical Journal of the Linnean Society* 155: 211-222
- OLIVER, X. 2006. El programa de seguiment i conservació de la flora amenaçada de la Garrotxa. Delegació de la Garrotxa de la Institució Catalana d'Història Natural. Inèdit.

OLIVER, X. 2008. Cartografia 1:5.000 de les poblacions de *Delphinium montanum* a la comarca del Ripollès. Delegació de la Garrotxa de la Institució Catalana d'Història Natural. Inèdit.

SÁEZ L. & SORIANO I. 2000. Catàleg de plantes vasculars endèmiques, rares o amenaçades de Catalunya. II. Tàxons no endèmics en situació de risc. Butll. Inst. Cat. Hist. Nat. 68: 35-50.

VIGO, J., SORIANO, I., CARRERAS, J., AYMERICH, P., CARRILLO, E., FONT, X. MASALLES, R.M. & NINOT, J.M. 2003. *Flora del Parc Natural del Cadí-Moixeró i de les serres veïnes (Prepirineus orientals ibèrics)*. Monografies del Museu de Ciències Naturals, nº 1. Institut de Cultura, Ajuntament de Barcelona.